

УДК 37(092)(460)

Зайченко Н. І.

докт. пед. наук, професор, професор кафедри
соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук
Національний університет "Чернігівський колегіум"
імені Т. Г. Шевченка

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ІДЕЯ ЛЕОПОЛЬДО ПАЛАСІОСА

Педагогічна творчість визначного іспанського освітянина, викладача права у Мадридському університеті Леопольдо-Еулохіо Паласіоса Моріні (Leopoldo Eulogio Palacios Morini) (29.12.1876, Ов'єдо, Астурія – 23.12.1952, Мадрид) [1] мала важливе значення у становленні соціальної педагогіки в Іспанії на межі ХІХ – ХХ століть.

У статті "Соціальне виховання у Франції" (Boletin de la Institucion Libre de Enseñanza, 1904) [2] Леопольдо Паласіос здійснював аналіз досвіду французьких освітніх інституцій (переважно ліцеїв, гімназій і коледжів) на самому початку ХХ століття. Публікація була підготовлена педагогом за результатами стажування у Парижі. Леопольдо Паласіос був першим випускником Університету Ов'єдо, хто отримав стипендію на закордонне стажування 1901 року [1].

Значну увагу при вивченні освітнього іноземного досвіду було приділено педагогом французьким народним університетам та культурно-просвітницьким товариствам. Пізніше, у книзі "Народні університети" (Валенсія, 1908) Леопольдо Паласіос зазначав: "Ніщо так не хвилювало мене, як необхідність роботи над соціальним вихованням та робітничим правом, дослідження соціального питання та можливостей його розв'язання у Франції та Бельгії" [3, с. 12].

У главі "Суспільна місія школи" іспанський освітянин обґрунтовував історичне значення нової соціальної педагогіки, що "навчає не споглядати, а діяти" [3, с. 73]; що "має вчити солідарності з природою та усім людством" [3, с. 74].

Леопольдо Паласіос доводив, що тільки єдина школа, безплатна й відкрита для всіх дітей, здолавши найбільші суспільні антагонізми, стане солідарною – не заради блага окремих індивідів, а заради

інстинкту самозбереження суспільства. На погляд освітянина, соціальна педагогіка має допомагати у вирішенні "кульмінаційного питання нашого часу" – "соціального питання"; вона має засновуватися на соціальній економіці або на соціальній політиці та передусім – "бути народною освітою" [3, с. 75].

У статті "Соціальне виховання у Франції" Леопольдо Паласіос окреслював роль у сприянні солідарності в суспільстві таких французьких організацій, як Товариство соціальної економіки, Товариство соціальної науки, Соціальний музей, Французька Ліга захисту прав людини і громадянина, Асоціація світської молоді та багатьох інших [2, с. 39–40].

1904 року Леопольдо Паласіос розробив програму навчального курсу "Солідарне виховання" [4] для студентів Мадридського університету. Вона була опублікована у № 535 від 31 жовтня 1904 року "Бюлетеня Вільного Інституту просвітництва", а пізніше вміщена як окрема глава у фундаментальній праці "Народні університети". За структурою навчальна програма складалася зі вступу, трьох частин та висновку. У вступній частині програми було представлено такі питання: "Що є соціальне виховання?", "Дослідження концепту солідарності як змісту соціального виховання", "Солідарність природна, історична, людська", "Соціальне виховання як виховання солідарності. Його фактори" тощо.

Перша частина програми охоплювала проблеми суб'єктів і учасників соціального ("солідарного") виховання, зокрема церкви, вільних асоціацій, товариств, громадських організацій, держави. Друга частина під заголовком "Інституції" включала два складники: "Соціальне виховання у навчальних інституціях"; "Соціальне виховання у так званих "соціальних" інституціях". Стосовно першого підрозділу пропонувалося вивчення таких проблем, як значення школи в соціальному вихованні, суспільна справа школи, школа як обов'язкова інституція для навчання усіх, роль університетів і, зокрема, народних університетів у суспільстві та соціальному вихованні тощо. Інший підрозділ присвячувався постановленню таких проблем, як, наприклад, соціальна гігієна і суспільний захист дитинства; соціальне виховання і соціальна поміч людям старим, хворим, немічним;

солідарне виховання в робітничих об'єднаннях. У третій частині навчальної програми йшлося про коло проблем стосовно змісту солідарності як суспільного явища, соціального обов'язку, співвідношення солідарності і громадянськості, впливу солідарності на підтримання миру і т. д. [4].

Зі змісту програми видно, що концепти "соціальне виховання" і "солідарне виховання" Леопольдо Паласіосом фактично ототожнювалися, що перед соціальним вихованням прямо ставилася мета "виховання солідарності", досягнення суспільної консолідації. Представляє науковий інтерес і те, який широкий контент суспільного життя залучався до сфери "солідарного виховання", включивши в себе і суспільну діяльність школи, і соціальну гігієну, і соціальну допомогу нужденним особам, і соціальний захист на виробництві [5, с. 52–53].

У статті "Суспільна місія вчителя" (Heraldo de Madrid, 1907) Леопольдо Паласіос утверджував думку про те, що нині набуває значення "педагогіка цивілізації, спроможна спрямувати суспільну душу на прогрес групи" [6, с. 4–5].

Він підкреслював, що Іспанія потребує сьогодні "нової науки – соціальної педагогіки" з її ідеями, актуальними в різних країнах (у скандинавських країнах, Бельгії, Франції, Німеччині, Великій Британії, США) [6, с. 5].

У публікації "Професійне навчання і соціальне виховання" (Faro, 1908) Леопольдо Паласіос зауважував, що в теперішньому часі значно розширилося розуміння явища виховання та його функцій. Воно не обмежується виключно діяльністю освітніх установ – шкіл, університетів. За вихованням визнається широка суспільна функція, яка полягає у сприянні інтеграції суспільства. Саме виховання має спрямовувати людину до солідарності з індивідами й соціальними групами, до солідарності з народом. "Методи соціального виховання мають бути так само соціальними, твердить Ріссманн. Це означає, що вони не слугують виключно інтелектуалістському диктату формувати характери й об'єднувати людські групи за історичним раціональним ідеалом, недостатньо викладання і навіть школи, необхідне усе симфонічне оточення, вплив майстерні, дому, селища, цілого

суспільства, [суспільства], котре має об'єднувати індивідів духовно, прагнучи виявити, що для них цінніше, краще", – наголошував педагог [7, с. 15].

Соціально-педагогічна ідея Леопольдо Паласіоса знайшла своє відображення у багатому лекційному дискурсі знаного освітянина у 1900–1910-х роках. Наприклад, у лекції "Інституції соціального виховання у сучасному місті" [8], даній у науковому товаристві "El Sitio" у м. Більбао 4 квітня 1910 року, освітянин пояснював, якими можливостями володіє модерне місто у розбудові соціально-виховної інфраструктури. На конференції у мадридському Атенеї 3 квітня 1911 року він торкався соціально-педагогічної проблематики у доповіді "Соціалізм у дії. Фаланстер" [9].

Список літератури

1. Leopoldo Palacios Morini. URL : <https://historia-hispanica.rah.es/biografias/35162-leopoldo-palacios-morini>.
2. Palacios L. La educacion social en Francia. *Boletin de la Institucion Libre de Enseñanza*. Madrid, 29 de febrero de 1904. № 527, año XXVIII. P. 33–41.
3. Palacios Morini L. Las universidades populares. Valencia : F. Sempere y Compania, 1908. 243 p.
4. Palacios L. La educacion solidarista. Ensayo de un curso breve. *Boletin de la Institucion Libre de Enseñanza*. Madrid, 31 de octubre de 1904. № 535, año XXVIII. P. 297–299.
5. Зайченко Н. І. Іспанський педагогічний дискурс (кінець XIX – перша третина XX ст.): концептуалізація соціальної педагогіки: монографія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. 172 с.
6. Palacios L. La mision social del maestro. *Heraldo de Madrid*. Viernes 22 de febrero de 1907. № 5.932, año XVIII. P. 4–5.
7. Palacios L. Enseñanza profesional y educacion social. *Faro*. Madrid, 1 de marzo de 1908. № 2, año I. P. 15–16.
8. Ecos del pais. Bilbao. El Noticiero. *El Diario de Madrid*. Martes 5 de abril de 1910. № 20, año I. P. 2.
9. Sociedades. Ateneo. *El Debate*. Madrid, Sabado 4 de noviembre de 1911. № 4, año I. P. 3.